

'Muziek heeft mooie ruimtes nodig'

Johan Vriens: "Ik probeer stilte aanwezig te brengen, maar niet als afwezigheid van geluid."

Johan Vriens is bewoner en gastheer van het centrum Rosario, het voormalige klooster van de zusters van Franciscus van Sales in Bever. Het eigenhandig gemoderniseerde gebouw biedt zoekende mensen een stijlvolle stille ruimte en

En al even onverklaarbaar is de helende werking ervan. Dat zegt ook taoïsme: je moet de weg gaan, begrijpen hoeft niet. We moeten leren kijken zonder oordelen. Maar waar zijn de rituelen? Eén keer vond hier in de voormalige kapel een begrafenis plaats, met teksten en live jazzmuziek. Want mensen zoeken zelf naar rituelen, ze laten de nood blijken, ook nu, maar we hebben alles weggegooid: het kind met het badwater. En intussen kan het kerkelijke kader vaak niet meer op die nood inspelen en in crematoria krijg je een kwartier om afscheid te nemen. Terwijl rituelen een essentieel onderdeel van ons leven zijn.

Beide zie ik samenlopen in het bijna ouderwetse zondagsmisritueel. Het is in het beste geval een uur van stil zitten en stilte, maar intussen gebeurt van alles, dat ook heelt. En daarbij hoort ook de natuurlijke klank van muziek en gezang: natuurlijke muziek grijpt aan. Als de monniken van Chevetogne bijvoorbeeld zonder versterking zingen vanuit de buik, niet afgeborsteld, clean, dan heeft dat een bijzondere kracht. Daarom vind ik het goed dat koren, waaronder kerkkoren, weer populairder worden: wie samen zingt, deelt heel veel, in gemeenschap.

© HERMAN RICOUR

Ik hecht zeker veel belang aan de natuur. Voor mij is de link tussen geloof en ecologie evident. We zijn trots dit jaar het Europees label De Groene Sleutel behaald te hebben. Kloosters

muziek. Niet toevallig kreeg het een prijs voor de herbestemming van religieus erfgoed.

JAN GLORIEUX | "Mijn Rosarioverhaal begint wat vreemd. Ik was al jaren bezig met vormgeving, had eigenzinnige creatieve initiatieven genomen - met café Pavane, een pleisterplaats voor renaissancemuziek in Antwerpen, en met de Brooderie, een broodwinkel voor biobakkers in Gent en Antwerpen - en ben deeltijds duurzaamheidsmanager voor winkelketen Dille & Kamille. Ik zocht al altijd naar waarde en schoonheid, in meubels, in muziek, in duurzaamheid en in ruimtes.

Maar ik wou weg uit Antwerpen en zocht iets kleins. De makelaar bood mij een klooster aan. Ik hapte onmiddellijk toe. Want ik hecht belang aan goeie en mooie ruimtes. Dat wordt onderschat, bijvoorbeeld voor muziek. Cello-suites van Johann Sebastian Bach komen het best tot hun recht in een intieme akoestische ruimte. Of de ondertonen van een orgel, die kan je op een cd niet horen. Mensen, en zeker kinderen, moeten veel meer natuurlijke muziek en klank te horen krijgen, minder muzak.

Maar ook het visueel-esthetische is belangrijk. Kloosters en kerken moeten door kunst en schoonheid boeien, wat zelden het geval was in de voorbije eeuw. Zo verdienen vormingscursussen inspirerende ruimtes. Ik geloof dat de ruimtes die ik hier inrichtte en die aan zinnen herinneren, inspireren en waarde toevoegen. Zoals een restaurant aanspreekt door zijn architectuur of zijn symboliek.

'Wie samen zingt, deelt heel veel, in gemeenschap.'

sen wel aanspreekt. Ik herken in religies trouwens universele kenmerken, zoals meditatie, soberheid, stilte, eenvoud, beeldenloosheid. De stilte probeer ik aanwezig te brengen, maar niet als afwezigheid van geluid. Wel een stilte die confronteert en je dwingt zelf verantwoordelijkheid op te nemen - terwijl veel mensen liever dom gehouden worden.

Maar ik bied ook inhoud aan. Zo vindt een gast in de leeskamer de Bijbel en de Koran naast boeddhistische teksten en de Regel van Benedictus of mystieke teksten als *De wolven niet-weten* naast Boris Todorov. Stevige boeken dus. Maar ik dwing tot niets, ik bied aan. Ik zie als mijn opdracht te 'faciliteren'.

Zo hecht ik ook veel belang aan muziek. Vandaar de Musica Sacradagen op de grote feestdagen van het kerkelijk jaar en de geregelde concerten: muzikale evenementen in een gepaste omgeving. Zo kan de muziek van Arvo Pärt in de juiste context iets losmaken, zonder dat wij iets kunnen of moeten begrijpen.

vormden immers een gesloten systeem: zij functioneerden in harmonie met de natuur. Terwijl de mens nu een ongelooftelijke pretentie aan de dag legt, zonder respect. Door soberheid en eenvoud zoek ik alternatieven. Met Johann Wolfgang von Goethe: 'In de beperking toont zich de meester.' Zo bied ik een soort kloosterkeuken aan: gezond en biologisch, sober, eenvoudig en op een vast tijdstip. Daardoor krijgen mensen ook rust: omdat ze niet meer verdrinken in een overvloed aan keuzes, alsof ze iets hebben gemist.

Zo kom ik uit bij authenticiteit. De kleur van de echtheid dus, veel meer dan de puurheid. We programmeren bijvoorbeeld vooral kleine bezettingen. Ik denk aan Bachinterpretaties: de passies zijn eigenlijk geschreven voor vier zangers. Meer zangers maken niet beter verstaanbaar: zes decibel luider geeft een perceptie van een dubbel volume. Een toeschouwer moet trouwens weer moeite leren doen. Wij hebben af te rekenen met een comfortcultuur terwijl net de inspanning aanzet tot meer appreciatie. Denk aan één kaars in een kathedraal: zij wordt gezien."

Volgende week in Tertio

Hoe verzoen je kwaliteitsvol onderwijs met zorg voor zwakken? • Hoe zit het met de religieuze kennis op de VRT-redactie? • En waarom sticht de Ark - waar mensen met en zonder handicap samenleven - een nieuwe gemeenschap in Gent?

Weekthema: Hoe (on)mogelijk is de combinatie werk en gezin voor jonge mensen?

Stuur uw reactie naar redactie@tertio.be. Een selectie verschijnt op www.tertio.be.

Sacrale muziek in voormalig klooster

Rosario bouwt aan een bijzondere reputatie door zijn aparte concerten, zoals Musica Sacra. Dan brengt een luisteraar van 's morgens tot 's avonds de dag door met - of in - muziek. Niet evident natuurlijk. Maar het is een typische keuze van Johan Vriens: door de ongewone tijdstippen en de sfeer van een stijl, landelijk dorp krijgt het programma meer impact. Zo konden aanwezigen luisteren naar voordrachten van onder anderen Peter Schmidt en was vorig jaar de Estse componist Arvo Pärt zelf aanwezig. Met diens magistrale boetecanon *Pokajani* eindigt altijd het festival: 28 zangers zingen twee uur a capella in een alleen door kaarsen verlichte kerk.

Volgend concert: Kijken Strijkkwartet brengt op zaterdag 23 mei om 20 uur een Haydnprogramma, www.rosario.be.

Musica Sacra vindt plaats omstreeks 15 augustus, www.musicasacra.be.